

CSILLÁRKA VÍZI TANÖSVÉNY A VELENCEI-TAVON

A Velencei-tó Budapest és a Balaton felezőpontján található. Az átutazó, vagy a figyelmetlen strandoló számára a kevés, belátható víztükör alapján alkot képet a tó nagyságáról. Aki a tavat egészében szeretné megcsodálni, annak fel kell menni a (Velence) Bence-hegyi kilátóhoz, vagy a Pákozdi-csata emlékmúzeum melletti kilátóhoz, esetleg az Arborétum kilátójához.

A nádrengeteg látványa, csábítja az embert, hogy felfedező utat tegyen az ösvények sokasága, labirintusai között.

A Nádas-tó Környezetvédő Csoport 1997-óta, (eddig, mintegy 28 ezer fő részvételével) szervez, „Természetismeret óra a Velencei-tavon csapatkenukban” elnevezéssel kirándulásokat.

A tanösvény túra

A parton:

- átöltözés (nem szükséges)
- csapatok elosztása 6 fő+1 fő kormányos, vagy 5+2 fő
- mentőmellény felvétele
- hajók vízretétele
- beszállás a hajókba,
- balesetvédelmi oktatás, kormányosok eligazítása
- indulás a Cserepes-sziget felé

1. állomás: Cserepes-sziget

A sziget kialakulása az 1977–78-évi tókotrás mellékterméke, a Velencei-tó területének 50%-át mélyítették ki, mintegy 11millió m³, 60 cm iszap és 20 cm agyag kitermelését végezték.

A tó előregedését, feltöltődését (eutrofizációját) emberi beavatkozással kellett megállítani, hiszen évente július közepére szinte az egész tó felszínére is feljövő hínarasodás lehetetlenné tette a sportolást, szabadidő eltöltését.

Az évente leülepedett szerves anyag mennyiségét az erre szakosodott mikro szervezetek nem tudták feldolgozni, hiszen az életfeltételükhöz, szaporodásukhoz szükséges oxigén nem állt rendelkezésükre. A sűrű nád lehetetlenné tette, a hullámok által bejuttatott oldott oxigén felvételét, ezért kellett nagy vízfelületeket kialakítani. A tókotrás előtt 60–40 % volt a nádas-és a vízfelület aránya, kotrás után ez az arány megfordult.

A sziget hasznosítására több terv is készült, még döntés nem született.

2. állomás: Szakadtak nevű nádszigetek

Itt látható gyékény, amit a Velence-tavi halászok, kosarak, szatyrok készítésére használtak, jó hőszigetelése lévén a bennük piacra vitt halak, még dél tájban is frissek voltak.

3. állomás: Mocsaras élőhely. Mintegy 200m-es keskeny átjáró a Szúnyog-szigeti hajóútra, sekély vize miatt érezni lehet a záptojás szagú mocsárgázt (biogáz!, kénhidrogén) ami az iszapban lévő (anaerob) baktériumok szerves anyag felbontása (táplálkozás) során keletkezik – a szerves anyagot szervezetükbe beépítve gázzá, ill. a növények által újra hasznosítható anyaggá bontják, így biztosítják az élet körforgását.

Az ember sajnálatosan ebbe a körforgásba iktatta be az olyan találmányait, amit a természet nem tud szétbontani, illetve az a bontó szervezeteket semmisíti meg, ezért a körforgás megáll. Évszázadokra vagy tovább maradandó szeméttel halmozzuk el a földet, az emberiség fennmaradását veszélyeztetve.

4. Állomás: 700 m hosszú ösvény

Átlátszó vízü járat a nádasok között, az átlátszóságát a hínárfajták és a közöttük megbúvó rákocskák tisztító hatása teszi lehetővé. Ezen a helyen figyelhetjük meg a tó /kotrás/ beavatkozás előtti állapotát, alacsony víz, kb. 60 cm iszap, felszínig feljövő hínárfajták. Itt egy hínárfajtára hívom fel a figyelmet, a nevében van az érdekessége– húsevő, vagy rovarvő rence.

Napsütéses időben a hínárnövények gyenge mozgásra elengedik az oxigén buborékokat, ezáltal szemmel is érzékelhetjük a növény oxigén termelését.

A visszaúton már szinte mindenki elsajátította a kenuzás fortélyait, a kormányosok egyenesen irányítják a kikötőbe a kenukat, a csapat alapot szerzett arra, hogy akár több napos túrákon részt vegyen.

Az út során megfigyelhetünk néhány állatot vizes élőhelyükön

A képeket veres László grafikus művész készítette, melyek megtalálhatóak a „Nádasok élővilága,” Pillantás a természetre” című könyvben.

Tőkésréce

Lapos csőrük vékony lemezein keresztül átszűrrik a vizet, mikroszkopikus méretű állatokkal és vízínövényekkel táplálkoznak. a hideg elől csapatosan délre költözik jégolvadáskor visszatérnek.

A gácsér színes tollazatot visel (képen), a tojó barnás tollazata elősegíti a környezetbe olvadást. A házi kacsa őse a tőkésréce.

Szárccsa

Fejükön vörös pihetollat viselő fiókáit kezdetben a hátán szállítja. Ha megijed, szárnycsapásokkal szalad a víz tetején a védelmet nyújtó nádasig.

Vonuló madár létére szinte alig látni repülni, akkor is a víz felett kb. 50 cm-re. Télen, amíg tudják, nem engedik befagyni a tavat, ha a jég elolvad, azonnal megjelenik.

Hínárral táplálkozik, bukómadár

Bütyköshattyú

létszámuk, páronként kb.10 tojásból kelnek ki a fiókák, ami a tél beköszöntére 3-4 re csökken. Enyhe télen addig nem hagyják el a tavat, amíg be nem fagy, a jég elolvadása után már vissza is térnek. A párok hűségesek egymáshoz akár több 1990-óta élnek a Velencei-tavon, azóta több százra emelkedett 10 évet is együtt töltenek.

Agresszív viselkedésük miatt gyérítik a létszámot, általában a tojások begyűjtésével.

Gémfélék

Szürke gém

Vörösgém

Nagykócsag

A gémfélék gázló madarak, alacsony vízállásnál gyakrabban látni a tanösvény környékén, de igazán a Velencei-tótól délnyugatra, a védett területen (Dinnyési Fertő) érzik jól magukat. Ínséges időben a két fiókája közül az erősebb elpusztítja a másikat. Halakkal, hullókkal táplálkoznak. Repülés közben S alakban behajtják nyakukat, lábuk nyújtva van.

Búbosvöcsök

Halakkal táplálkozik. Élelemszerzéskor és veszély esetén lebukik a víz alá, és akár 20 m-t úszik.

Nádirigó

Cserregő hangjáról ismerni.

Cserregő nádiposzáta

Cserregő hangjáról ismerni.

Hangja messzire elhangzik, érdes, kariccsoló.

Áprilisban fészkelnek, az új nádhajtásra (4 szál nádra) kosárszerűen fonott fészkekbe rakják tojásaikat (4-5). A fészkek a víz fölött 60 cm. magasan épül a siklók miatt. A kakukk hasonló pöttyös tojást tojva néha megtéveszti a madarakat, és fiókáját felnevelteti velük.

Sirályfélék

Több száz, ezer darabból álló Kolóniában élnek. A levegőben mint őrző-védő szolgálat mindig 5-10 madár figyeli a betolakodót, hangos riogatóssal figyelmeztet a veszélyre, amikor szinte minden madár felszáll. Képesek megtámadni a barna réti héját is, fölé repülnek és egymás után koppintanak a fejére és terelik lakhelyüktől távol. Rendkívül alkalmazkodó képesek, mindenevők, tojás és fiókarablók, de rendszeresen látogatják a szeméttelpeket, gyümölcsösöket.

Barna réti héja

Velencei-tó egyik csúcsragadozója, néhány szárnycsapás után a nádas fölött alacsonyan siklik, keresi prédáját.

Elsősorban a könnyen elejthető, beteg, magára hagyott, fejletlen állatok elpusztításával erősíti a fajok fennmaradását.

Erős, karmos ragadozó lábával megragadja áldozatát, tépőcsőre alkalmas a hús földarabolására.

A fészke fölé érve a levegőben adja át a zsákmányt a tojónak.

Vidra

A másik csúcsragadozó a vidra, a Velencei-tavon rejtett életet él, úszóhártyás lábaival, gyorsan úszik, a madárfiókákat néha a víz alól ragadja el, halakkal, kételtűekkel is táplálkozik. Télen a jégben ökölnyi lyukakon bújnak a víz alá.

A havas jégen látszik, merre közlekednek, és csúszdéznek, jelzik a vidra fészkek közelségét.

Vízisikló

Akár egy méter hosszúra is megnőhet.

Néhány siklónak nincs rossz tapasztalata az emberrel, ha nem észlel fenyegető mozgást, kíváncsian közelíti meg a csónakot, megfogásakor kissé bűzös váladékot bocsát ki.

Más kígyófajta nem él a tó környékén, a fején lévő sárga félhold alakú foltról amúgy is

összetéveszthetetlen.

A vízisikló fészkenként 20-30 hosszúkás alakú, galambtojás nagyságú tojást rak.

Mocsári teknős

A mocsári teknős mintegy 15-20 cm-es páncélhosszúságú, szarupajzs borítja (védi) a hasát és a hátát. Fejét, végtagjait és a farkát védekezésül képes a páncéljába behúzni.

Ragadozó állat, halakkal, békákkal, férgekkel, puhatestűekkel táplálkozik. Tojásait a parti homokba ássa, utódait a nap melege kelti ki. A kis teknősök megszületésüktől önálló életet élnek.

Az iszapba vagy a parton fagymentes helyre ássa be magát

Kecskebéka

Tömegekben élő, kifejlett állapotban 10 cm nagyságú kétéltű. Vízi növényekkel benőtt, sekély vizek mellett él.

Ragadozó, fajtársai ikrái mellett apróbb halakat is elfogyaszt, de leginkább repülő rovarokra vadászik.

Széles szájából elől lenőtt nyelvvel messzire kicsap, melyre a zsákmány ráragad. A vízben lerakott petékből kikelő állatok kezdetben kopolyúval lélegeznek, később négy végtagjuk alakul ki, a kopolyú visszafejlődik, kialakul a tüdő.

Szitakötők

Sávos szitakötő

Közönséges aca

A szitakötők két pár szárnyukkal, szinte minden manőverre képesek, helyben, előre, hátra tudnak repülni. Táplálékukat, a repülő rovarokat is röptükben ragadják meg, darabolják fel, s

fogyasztják el. Petéjüket a víz alatti növényekre ragasztják. A petékből kikelő lárva három évig fejlődik a vízben, több vedlés után kimászik egy növényre, ahol a lárva-burokból szitakötő bújik ki.